

ГРУПА ЕНЕРГО-ПРО

**ПРИДОБИВАНЕ НА ЗЕМЯ И
ПРИНУДИТЕЛНО
ИЗСЕЛВАНЕ**

2024

1. Въведение

Основната ни дейност е съсредоточена в хидроенергийния сектор. Управляваме водноелектрически централи в Европа, района на Черно море и Кавказ, като разширяваме дейността си и в Южна Америка. Наред с това се занимаваме с електроразпределение и търговия с електроенергия, като управляваме мащабни разпределителни мрежи в България и Грузия.

Нашата компания е създадена през 1994 г. в чешкия град Свитави и участва в модернизацията и рехабилитацията на хидроенергийни съоръжения в Централна и Източна Европа по време на икономическия преход.

Част от мултинационалната група ЕНЕРГО-ПРО, със седалище в Прага, е словенският производител на водни турбини Litostroj Power d.o.o. Дружеството Litostroj Engineering a.s., регистрирано в Чешката република, се фокусира върху изследователски, проектантски и инженерни дейности.

ЕНЕРГО-ПРО се ангажира с устойчивото развитие, благосъстоянието и защитата на общностите, попадащи в зоните на влияние на нашите инвестиции. Ние осъзнаваме, че политиките и практиките, които приемаме днес, ще определят не само нашия живот, но и този на бъдещите поколения.

За целите на настоящата политика, ЕНЕРГО-ПРО следва Политиката за устойчивост на Международната финансова корпорация (МФК) и Стандартите за изпълнение относно екологичната и социалната устойчивост, по-специално Стандарт за изпълнение № 5 "Придобиване на земя и принудително изселване".

2. Цел и задачи

Целта на настоящата политика е да представи нашите ангажименти и задължения по отношение на придобиването на земя и принудителното изселване.

Общите цели са:

- Управление на рисковете, свързани с придобиването на земя и принудителното изселване.
- Предотвратяване на въздействията върху засегнатите от проекта лица, а когато това не е възможно - свеждане до минимум и компенсиране на съответните загуби.
- Осигуряване на съответствие с Политиката за устойчивост на МФК, Стандартите за изпълнение и всички приложими нормативни изисквания по отношение на изселването.
- Избягване и/или свеждане до минимум на конфликтите в общността.
- Изграждане и поддържане на добри взаимоотношения с общностите и другите засегнати от проекта лица.
- Осъзнаване на факта, че възстановяването на поминъка е дългосрочен процес.
- Гарантиране, че всички бизнес звена спазват принципите на тази политика по време на съответните проектни дейности, включително проектиране, строителство и експлоатация.

3. Принципи на икономическото¹ и физическото² разселване

¹ Загуба на активи или достъп до активи, които водят до загуба на източници на доходи или средства за препитание

ЕНЕРГО-ПРО има установени следните принципи по отношение на икономическото и физическото разселване:

- Отговорността за изселването се носи от най-висшия ръководен орган - Управителния съвет на ЕНЕРГО-ПРО.
- Комитетът за екологично, социално и корпоративно управление носи отговорност за актуализирането на настоящата политика и за цялостния надзор.
- За управлението на изселването се осигуряват целесъобразни човешки и финансови ресурси.
- Осигуряване на съответствие с Политиката за устойчиво развитие, Стандартите за изпълнение на МФК и приложимите регулаторни изисквания.
- Ангажиране със засегнатите от проекта лица на ранен етап.
- Осигуряване на прозрачност за заинтересованите страни по отношение на изселването.
- Прилагане на принципа за избягване на изселването през всички фази на проектиране, строителство и експлоатация.
- Изискване към бизнес звената да изготвят планове за действие при изселване, когато има необходимост от икономическо или физическо разселване и изселването се счита за принудително³. Степента на пълнота и сложност на плановете варира в зависимост от обхвата и въздействието на проекта.
- Възстановяване и/или подобряване на поминъка, включително благосъстоянието на засегнатите от проекта лица. Това може да включва достъп до подобрени основни услуги и инфраструктура.
- Избягване на въздействието върху земи, принадлежащи на коренното население. Ако това не е възможно, се прилага принципът на "свободно, предварително и информирано" съгласие. По време на фазата на проектиране техническите екипи документират и демонстрират всички предприети средства за избягване на въздействието върху земи на коренното население. Съгласието за започване на строителството се дава от Комитета за екологично, социално и корпоративно управление.

4. Задължения по настоящата политика

Настоящата политика описва набор от изисквания, насочени към избягване и/или минимизиране на въздействието върху хората, засегнати от проекта, както и към намаляване на рисковете за ЕНЕРГО-ПРО. Тези изисквания се отнасят за всички бизнес звена, отговорни за съществуващи или нови проекти, които оказват въздействие върху земя и други активи на общността, и се прилагат по време на проектирането, изграждането и експлоатацията на проекта.

I. Избягване

(МФК), като това може да включва достъп до природни ресурси като дървесина, риболов и други.

² Физическо преместване или загуба на подслон, причинени от придобиване на земя за целите на проекта (МФК).

³ МФК Стандарт №5, параграф 1: "Недоброволното изселване се отнася както до физическото разселване (преместване или загуба на подслон), така и до икономическото разселване (загуба на активи или достъп до активи, което води до загуба на източници на доходи или други средства за препитание) в резултат на придобиване на земя, свързано с проекта, и/или налагане на ограничения върху използването на земята. **Изселването се счита за принудително, когато засегнатите лица или общности нямат право да откажат придобиването на земя или наложените ограничения върху използването на земята, които водят до физическо или икономическо разселване.** Това се случва в следните случаи: (i) законно отчуждаване или временно/ постоянно ограничаване на ползването на земята и (ii) договорени споразумения, при които купувачът може да прибегне до отчуждаване или да наложи законни ограничения върху ползването на земята, ако преговорите с продавача се провалят." **За недоброволно изселване се счита възможността правителството да отчужди земя.** Доброволното изселване се случва, когато придобиването на земя е предмет на договаряне между желаещ купувач и желаещ продавач.

ЕНЕРГО-ПРО разбира, че принудителното изселване води до редица неблагоприятни въздействия върху хората, засегнати от проекта. Ето защо, за да се спазят нашите принципи, всички бизнес звена трябва да разработват проектите така, че да избягват въздействието върху хората във възможно най-голяма степен. Проектите ще документират всички предприети мерки за избягване и минимизиране на въздействието.

II. Пълноценно ангажиране на заинтересованите страни

Взаимодействието с общностите и хората, засегнати от проекта, започва от самото начало. Всички проекти, изискващи изселване, трябва да изготвят план за ангажиране на заинтересованите страни, който да е съобразен с културните особености и и да е приобщаващ. Комуникационните и информационните сесии могат да бъдат организирани като пленарни сесии, фокусни групи или индивидуални срещи, в зависимост от въздействието на проекта и предпочитания метод на консултиране от страна на общностите. Ангажирането ще включва разкриване на съответната информация за проекта и неговите въздействия, като се внимава да не се създават нереалистични очаквания. Целта е да се установи честен и информиран диалог между ЕНЕРГО-ПРО и засегнатите общности и хора.

Ангажирането на заинтересованите страни включва и конкретни мерки за консултиране на уязвимите групи.

III. Механизъм за подаване на жалби

В зависимост от мащаба на проекта ще бъде изготвен механизъм за подаване на жалби, свързани с изселването. Ако мащабът на изселването е малък, проектът може да използва външния механизъм за подаване на жалби на бизнес звеното. В противен случай се препоръчва да се подготви специфичен механизъм за подаване на жалби, насочен към изселването. Ще се следи уязвимите групи, включително възрастните хора, жените и коренното население, да имат достъп до механизма за подаване на жалби.

IV. Уязвими групи

Уязвимите групи трябва да бъдат определени и идентифицирани за всеки проект, който изисква изселване. Определението за уязвима група е специфично за конкретния обект и може да включва жени, възрастни хора, младежи, хора с физически и умствени увреждания, хронично болни хора, изключително бедни домакинства, неформални заселници или самонастанили се лица, маргинализирани малцинствени групи, бежанци, хора, разселени поради екологични причини, коренно население, което разчита на природни ресурси, и други. Определянето и идентифицирането на уязвимите групи трябва да се извърши по време на процеса на оценка на въздействието върху околната и социалната среда и да се актуализира при необходимост.

По време на процеса на ангажиране трябва да бъдат разработени специални мерки, за да се гарантира, че мненията на уязвимите групи се вземат предвид. Освен това може да се наложи предприемането на специални мерки по време на изготвянето и изпълнението на Плана за действие при изселване.

V. Изготвяне на план за действие при изселване

За всички нови проекти или съществуващи проекти, при които се налага разширяване, водещо до принудително изселване, се изготвят планове за действие при изселване. При изготвянето на плана за действие и управлението на процеса на изселване проектите ще се позовават на Политиката за устойчиво развитие на МФК, Стандарт за изпълнение № 5 на МФК относно придобиването на земя и принудителното изселване, Ръководство

№ 5 на МФК относно придобиването на земя и принудителното изселване, както и "Наръчник за добри практики: придобиване на земя и принудително изселване" от 2024 г. (МФК). Проектите, които желаят да получат акредитация от Алианса за устойчиво развитие на хидроенергетиката (HSA), ще използват и наръчника "Как да ръководим процеса на изселване в хидроенергетиката" на HSA. Според МФК, планът за действие при изселване може да бъде кратък - 4-5 страници за разселване, засягащо две или три домакинства, или 150 страници или повече за разселване, което включва много домакинства, сложен поминък и уязвимо или коренно население.

Обикновено изготвянето на план за действие при изселване и процесът на планиране изискват:

- а. Определяне на обхвата и предоставяне на първоначална информация на местните власти и засегнатите общности.
- б. Сътрудничество с екипа по оценка на въздействието върху околната и социалната среда. Желателно е да се търси взаимодействие с този екип, като дейностите се координират и допълват.
- в. Взаимодействие със заинтересованите страни, включително правителствени органи.
- г. Взаимодействие с техническия екип за свеждане до минимум на въздействията и определяне и финализиране на отпечатъка на проекта.
- д. Познание на правната рамка. Всички проекти трябва да бъдат в съответствие с настоящата политика. Ако съществуват пропуски между правните изисквания и тази политика, и ако правителството настоява за отчуждаване или изселване, трябва да се изготви допълнителен план за действие при изселване, за да се преодолеят пропуските и да се отговори на изискванията на политиката и на МФК.
- е. Провеждане на преброяване на лицата, засегнати от проекта.
- ж. Изготвяне и договаряне на матрица за правата на засегнатите лица. Тази матрица предоставя информация за предложените компенсационни пакети, категориите засегнати лица, както и за правата и обезщетенията за възстановяване на поминъка.
- з. Определяне и съобщаване на крайна дата. Крайната дата е денят, след който всички нови постройки, дървета, култури и други недвижими активи вече няма да бъдат отчитани или измервани за целите на обезщетението. Това е от съществено значение, за да се избегне опортюнистично заселване или строителство в очакване на бъдеща компенсация (Наръчник за добри практики 2024; Придобиване на земя и принудително изселване (МФК)). Обикновено крайната дата е датата на приключване на проучването на активите. Ако крайната дата не е регламентирана с нормативен акт, проектът ще изисква внимателна координация с правителствените органи предварително, за да се осигури одобрение от страна на правителството. Определянето на крайната дата може да бъде чувствително в някои юрисдикции и по време на този процес трябва да се проявява предпазливост⁴.
- и. Подробно проучване на активите.
- к. Определяне на местата за изселване в сътрудничество с местните власти и местните общности и/или определяне на приемащите общности, ако е приложимо.
- л. Оценяване и определяне на размера на обезщетението. Може да се наложи проектът да проведе проучване за пазарна оценка, ако няма актуални подходящи държавни ставки за загубите. Ставките на обезщетенията трябва да бъдат изчислени по пълната стойност на заместването⁵.

⁴ Силно препоръчително е проектите да установят крайна дата, като това е и изискване на МФК и HSA. Ако проектите не са в състояние да установят крайна дата, те трябва да докажат всички действия, предприети за изпълнение на това изискване, включително протоколи от срещи с представители на правителството, консултации с експерти и сравнителен анализ с други проекти в същите юрисдикции.

⁵ Възстановителната стойност се определя като пазарната стойност на активите плюс разходите по сделката. При

- м. График за изпълнение на изселването.
- н. Бюджет за изселване.
- о. Оповестяване на плана за действие при изселване.

VI. План за възстановяване на поминъка

План за възстановяване на поминъка се изготвя за проекти, които засягат земята, дърветата, културите и поминъка на хората. В този план се описват мерките, които проектът ще предприеме за възстановяване на поминъка на засегнатите лица. Планът включва правата за възстановяване на поминъка, категориите лица, които имат право на достъп до тези мерки, подробности за дейностите по възстановяване на поминъка, както и график, бюджет и др.

Обикновено проектите, които водят до физическо разселване, изготвят План за действие за изселване, докато проектите, които засягат поминъка на хората (икономическо разселване), изготвят План за възстановяване на поминъка. Проектите, които оказват въздействие и върху двете, могат да изготвят План за действие при изселване, който включва мерки за възстановяване на поминъка, или да изготвят отделни документи.

VII. Финансови и човешки ресурси

Планирането на изселването изисква специфичен набор от умения и опит. В зависимост от мащаба и обхвата на проекта, бизнес звената могат да допълнят вътрешния персонал с подходящо квалифицирани консултанти за изготвяне на плана за действие при изселване. Необходимите умения обикновено включват юридически, социални и технически експертизи, както и познания в области като малък бизнес за осигуряване на препитание, агрономия, логистика и строителство. Освен това ще бъдат осигурени подходящи финансови ресурси за ангажиране на консултанти и планиране на процеса на изселване.

Изпълнението на Плана за действие при изселване също ще изисква квалифициран персонал, включително социални експерти. Ако липсва подходящ вътрешен персонал за изпълнение на плана, проектът може да разгледа възможността за работа с консултанти. Въпреки това, за етапа на изпълнение предпочитание се дава на назначаването на квалифициран персонал за осъществяване на плана за действие при изселване.

прилагането на този метод на оценяване не следва да се взема предвид амортизацията на структурите и активите. Пазарната стойност се определя като стойността, необходима за да се даде възможност на засегнатите общности и лица да заменят изгубените активи с активи на подобна стойност. Методът на оценка за определяне на стойността на замяната трябва да бъде документиран и включен в съответните планове за изселване и/или възстановяване на поминъка (МФК 2021).

VIII. Времева рамка

Проектите трябва да осигурят достатъчно време за изготвяне и прилагане на плана за действие при изселване. Временното преместване ще се избягва, доколкото е възможно, чрез адекватно планиране и гарантиране, че процесът на изселване е интегриран в цялостното планиране и график на проекта. Временното преместване може да доведе до разочарование, загуба на доверие и в повечето случаи до ескалация на жалбите.

IX. Изпълнение на плана за действие при изселване

Изпълнението на изселването може, в зависимост от конкретните обстоятелства, да включва подписване на споразумения за обезщетение със засегнатите общности и лица, предоставяне на обезщетения, изграждане на жилища и обществена инфраструктура, осигуряване на основни услуги, изграждане на пътища и изпълнение на програми за осигуряване на препитание, като например развитие на малък бизнес, селскостопански програми, програми за рибарство и други.

Тази фаза обикновено се осъществява от персонала на проекта, но при необходимост може да се наемат и консултанти за допълнителна подкрепа. Екипът може да включва специалисти по обществени поръчки, социални и правни експерти, строителни инженери, агрономи, специалисти по малък бизнес, животновъдство и други. Ако проектът изисква изграждане на инфраструктура и жилища, е ключово тази роля да бъде възложена на старши член на бизнес звеното, а дейностите да бъдат координирани с отдел "Околна среда и социални дейности" или еквивалентен. Ще бъдат планирани редовни срещи за проследяване на напредъка между всички екипи, ангажирани с изпълнението на програмата за изселване.

X. Мониторинг и оценка

Всички бизнес звена трябва да осигурят адекватни процеси за мониторинг и оценка, за да оценят резултатите от изпълнението на плана за действие при изселване. Разходите за мониторинг и оценка ще бъдат включени в Плана за действие при изселване. Ще бъдат разработени и наблюдавани ключови показатели за изпълнение. Мониторингът ще продължи за подходящ период от време след приключване на физическото разселване, а в случаите на икономическо разселване - след възстановяването на средствата за препитание.

5. Разпространение

Настоящият документ е достъпен на уебсайта на компанията, включен е в избрани стандартни търговски условия и може да бъде прегледан от ръководителите, мениджмънта, служителите, изпълнителите и подизпълнителите на компанията. Тази политика ще бъде преразглеждана редовно и актуализирана, за да отговаря на изискванията на партньорите и заинтересованите страни.

6. Влизане в сила

Това е нова политика, която влиза в сила и се прилага, считано от 30 юли 2024г.